

Evgieniâ Kulyk

Państwowa Biblioteka Ukrainy dla młodzieży

kulyk@4uth.gov.ua

Biblioteczne narzędzia do tworzenia kultury informacyjno-sieciowej w środowisku młodzieży. Doświadczenia Ukrainy

Słowa kluczowe: kultura informacyjno-sieciowa, kompetencje informacyjno-sieciowe, ukraińskie biblioteki dla młodzieży, obsługa młodzieży.

Abstrakt: W artykule przedstawiono zagadnienie kultury informacyjno-sieciowej oraz zdefiniowano zakres wiedzy, umiejętności i zdolności, stanowiących podstawę kompetencji informacyjnych młodzieży i specjalistów bibliotecznych, którzy obsługują tę kategorię użytkowników. Dokonano analizy metod i środków służących promocji kultury informacyjno-sieciowej w środowisku młodzieżowym przez ośrodki biblioteczne.

Keywords: networking culture, networking competencies, information and communications technology, ukrainian libraries for youth, youth services.

Abstract: This article describes the information technology and networking culture. This paper highlights also an important role of knowledge and skills based on networking competencies of youth and the library professionals who serve this category of users. For this purpose methods designed to address the promotion of networking culture in the youth environment in libraries were analysed.

W nowoczesnym społeczeństwie technologie informacyjno-sieciowe są wykorzystywane we wszystkich sferach ludzkiej działalności. Dzięki temu poszerzyły się możliwości komunikacji. Serwis wirtualny został dostosowany do potrzeb osoby, której umożliwił aktywne uczestnictwo, jak również bycie twórcą zasobów i usług w rzeczywistości wirtualnej. Rozwój nowych kanałów komunikacji doprowadził do powstania nowego gatunku kultury informacyjno-sieciowej.

Ewolucja technologii informatycznych zmieniła możliwości korzystania z rzetelnej, niewyczerpanej wiedzy we wszystkich społecznie znaczących rodzajach działalności człowieka [20]. Zmiany te doprowadziły do powstania pojęcia *kultura informacyjna*. Rozwój technologii sieciowych w końcu XX i na początku XXI w. przyczynił się do przeniesienia aktywności informacyjno-komunikacyjnej do wirtualnej przestrzeni Internetu. W związku z tym, o kulturze informacyjno-sieciowej możemy mówić jak o rodzaju kultury informacyjnej, która odzwierciedla postęp w systemie komunikacji społecznej [4].

Dzięki wykorzystaniu technologii informacyjno-komunikacyjnych każdy człowiek może z powodzeniem pracować, uczyć się i kontaktować na nowym poziomie jakości, pod warunkiem posiadania wystarczającego poziomu kultury informacyjno-sieciowej. Jednak w dzisiejszych czasach obserwujemy pewien dysonans pomiędzy możliwościami, które daje

korzystanie z technologii a ich faktycznym wykorzystaniem w rzeczywistości. Te sprzeczności związane są z niskim poziomem kultury informacyjno-sieciowej.

Najbardziej aktywnymi i oddanymi użytkownikami sieci są nastolatki. 72,3% młodzieży ukraińskiej nie wyobraża sobie życia bez Internetu, a 46,6% twierdzi, że nie byłoby w stanie funkcjonować bez uczestnictwa w sieciach społecznościowych [19]. Obserwacja tej kategorii użytkowników świadczy, że pomimo dość wysokiego poziomu wiedzy technicznej, to właśnie oni wykazują niski poziom myślenia krytycznego w stosunku do znalezionej informacji. Trudności pojawiają się też w procesie tworzenia własnej treści i współdziałania ze społecznościami internetowymi. Długi czas spędzany codziennie na komunikacji poprzez sieć nie przynosi korzystnych efektów w postaci samodoskonalenia, ponieważ sposób jego wykorzystania odznacza się niską jakością, a pozyskiwane informacje są często płytkie i bezproduktywne. Ten problem rozwiązać można dzięki podniesieniu poziomu kultury informacyjno-sieciowej. W środowisku młodzieży brakuje jednak informacji na temat skutecznych technik i metod kształtowania kultury informacyjno-sieciowej i w związku z tym faktem powstał niniejszy artykuł.

Celem autorki artykułu, poza przedstawieniem definicji kultury informacyjno-sieciowej, jest określenie podstawowej wiedzy, umiejętności i sprawności, stanowiących podstawę kompetencji sieciowych młodzieży oraz specjalistów bibliotecznych, którzy obsługują tę kategorię użytkowników, a także zaproponowanie efektywnych metod i środków promocji kultury informacyjno-sieciowej stosowanych wśród młodzieży przez ośrodki biblioteczne.

Problematyka kształtowania kultury informacyjno-sieciowej, zwłaszcza wśród młodzieży, nie jest dostatecznie zbadana. Są jednak prace, które mogą służyć jako podstawa teoretyczna kształtowania informacyjno-sieciowej kultury młodzieży. Mianowicie, fenomen kultury informacyjno-sieciowej badają: Katarzyna Berdnyk, Lesâ Gorodenko, Vladimir Turczyn, Valentine Płasiczuk i inni. Sprawy kształtowania kultury informacyjnej opisują: Evgieniâ Medwediewa, Natal'â Gendina, Katarzyna Kudrina, Yuri Ramski, Alice Y. L. Li, Toni Carbo i inni. Z kolei niezbędny wykaz wiedzy, umiejętności i sprawności bibliotekarza pracującego z dziećmi i młodzieżą przedstawiony został w publikacjach: Karen Mossberger, Dalia Hamada i Sylvi Stavridi.

W środowisku naukowym kultura informacyjno-sieciowa traktowana jest jako część **kultury informacyjnej** (rys. 1), która z kolei określana jest jako poziom praktycznych kompetencji w zakresie współdziałania informacyjnego oraz wszystkich stosunków informacyjnych w społeczeństwie, stopień doskonałości w posługiwaniu się wszelką potrzebną informacją z wykorzystaniem nowych technologii informacyjnych i komunikacyjnych oraz elektronicznych zasobów informacyjnych; poziom wiedzy, który pozwala człowiekowi na swobodne zorientowanie się w cyberprzestrzeni oraz udział w jej kształtowaniu i przyczynianiu się do współdziałania informacyjnego [12, 20].

Rysunek 1. Struktura kultury informacyjnej

Źródło: opracowanie własne.

Kultura informacyjna jest integracją zdolności, umiejętności, wiedzy i osobowości, które determinują świadome dążenie do zdobycia nowej wiedzy [2]. Światopogląd, sposób usystematyzowania wiedzy i umiejętności determinują konsekwentną samodzielną działalność w celu optymalnego zaspokajania indywidualnych potrzeb informacyjnych z wykorzystaniem zarówno tradycyjnych, jak i nowych technologii informatycznych [6, s. 34].

Różne interpretacje terminu „kultura informacyjna” odbiły się i na definicjach kultury informacyjno-sieciowej. Warto więc nawiązać do pojęcia **netykiety**, powstałego w latach osiemdziesiątych ubiegłego wieku, które jest używane do określenia norm, całokształtu zasad zachowania się w Internecie oraz tradycji i swoistej kultury społeczności internetowej. Dla Internetu charakterystyczne jest to, że kultura zachowania się różnych społeczności jest odmienna i użytkownicy, którzy są przyzwyczajeni do zasad postępowania określonej grupy, mogą przypadkowo naruszać zasady innej społeczności. Dlatego praktycznie wszystkie zbiorowości internetowe dysponują określoną listą reguł, których powinni przestrzegać wszyscy dołączający do grupy.

Pojęcie netykiety daje wyobrażenie o kulturze informacyjno-sieciowej, lecz oczywiście nie przedstawia w pełni jej treści. Kultura informacyjno-sieciowa charakteryzuje poziom rozwoju społeczeństwa informacyjnego, uwarunkowany przez wpływ technologii sieciowych na rozwój twórczego potencjału i zdolności człowieka, obejmując wyniki działalności ludzkiej [14], uzyskane na podstawie wykorzystania technologii sieciowych (maszyny, wyniki poznania, dzieła sztuki, normy moralne i prawa), a także światopogląd, wiedzę, umiejętności, sprawności, pozwalające na wykorzystanie potencjału technologii informacyjno-sieciowych [18]. Składnikami kultury informacyjno-sieciowej są różnorodne artefakty, przedstawione w sieciach komputerowych oraz wiedza i umiejętności, umożliwiające korzystanie z odpowiednich technologii [4].

Tabela 1. Podstawy teoretyczne w badaniach zjawiska kultury sieciowej

1	2	3
a) Kultura sieciowa jest rozpatrywana wyłącznie w kontekście nowego środowiska komunikacyjnego Internetu. Mówiąc o kulturze sieciowej w Internecie, należy wziąć pod uwagę jej fragmentaryczność i mozaikowość. Bardziej celowo byłoby mówić o kulturze różnych społeczności, które łączą wspólne interesy.	a) Kultura sieciowa jest odzwierciedleniem ogólnej kultury społeczeństwa i stanowi komputerową symulację prawdziwego życia społeczeństwa.	a) Kulturę sieciową można definiować poprzez wysoki poziom rozwoju umiejętności użytkowników oraz przez umiejętność skutecznego korzystania z nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych podczas obróbki uzyskanych z Internetu informacji.
b) Kultura sieciowa jest postrzegana jako szczegółowy rodzaj kultury, właściwy społeczeństwu, który ma sieciową logikę swojej struktury podstawowej.	b) Kultura sieciowa jest jakościowo nowym rodzajem życia społeczno-kulturalnego w przestrzeni informacyjno-komunikacyjnej, która zmienia zwykłą kulturą tradycję i prowadzi do zmian w życiu społecznym.	b) Kultura sieciowa jest definiowana poprzez przestrzeganie określonych norm i zasad zachowania się w czasie korzystania z różnych zasobów informacyjnych oraz wymagań etycznych w procesie komunikacji sieciowej.

Źródło: opracowanie na podstawie BERDNIK Katarzyna. Setevaâ kul'tura kak objekt sociologičeskogo analiza. *SOCIOIPOCTIP: The interdisciplinary collection of scientific works on sociology and social work*. 2011, nr 1, s. 51-55.

Należy stwierdzić, że nie ma jednej, powszechnie uznanej definicji kultury informacyjno-sieciowej. Dlatego na potrzeby opisywanego badania, na podstawie analizy znanych opracowań teoretycznych, została sformułowana własna definicja kultury informacyjno-sieciowej, na którą będziemy się powoływać, formułując składniki informacyjno-sieciowych kompetencji młodzieży i specjalistów bibliotecznych, którzy ich obsługują.

Kultura informacyjno-sieciowa to część kultury informacyjnej, której decydującym czynnikiem jest pewien poziom wiedzy i umiejętności umożliwiające efektywne zaspokajanie indywidualnych potrzeb informacyjnych dzięki wykorzystaniu technologii informacyjnych i komunikacyjnych.

Kulturę informacyjno-sieciową można też traktować jako czynnik profesjonalizacji specjalistów bibliotecznych. Przecież wraz z wykorzystaniem technologii informacyjnych i komunikacyjnych w działalności bibliotecznej otwierają się nowe możliwości świadczenia usług biblioteczno-informacyjnych. W szczególności nowoczesne biblioteki, realizując prawo dostępu do informacji dla wszystkich kategorii użytkowników, zmieniają tradycyjne rodzaje działalności: wykonują elektroniczne dostarczanie dokumentów, obsługują online bazy bibliograficzno-informacyjne, tworzą biblioteki cyfrowe i wirtualne biura, wykorzystując popularne platformy masowe (serwisy społecznościowe, serwisy blogów, microblogging, prowadząc hosting wideo etc). Jak widać, wprowadzenie sieciowych technologii informacyjnych zmienia całą działalność biblioteczną oraz wymagania względem specjalistów bibliotecznych [18].

W czasach, gdy wiedzę i informację można uzyskać bardzo szybko, ważne są wiedza, umiejętności i sprawność bibliotekarzy, obsługujących dzieci i młodzież [8]. Wśród ważnych umiejętności bibliotekarza XXI w., bibliotekarza 2.0, bibliotekarza biblioteki dydaktyczno-innowacyjnej po prostu niezbędne są kompetencje informacyjno-sieciowe.

Pod terminem **kompetencje informacyjno-sieciowe** rozumie się kompleksowe zjawisko, w strukturze którego wiedza, umiejętności i sprawności są niezbędne do efektywnego oraz bezpiecznego korzystania z technologii informacyjnych i komunikacyjnych w celu rozwijania osobowości i podnoszenia poziomu życia w aspekcie intelektualnym.

ALA (American Library Association) opracowała wykaz wszystkich ważnych umiejętności, niezbędnych w dobie technologii cyfrowych dla specjalistów bibliotecznych i informacyjnych, a także listę wymagań dla bibliotekarzy obsługujących dzieci i młodzież. Na podstawie tych dokumentów można wyróżnić następującą wiedzę informacyjno-sieciową, umiejętności, sprawności i cechy osobowości niezbędne do:

- tworzenia kolekcji wirtualnych;
- wykorzystania nowoczesnych mediów w celu przyciągnięcia młodzieży do biblioteki;
- formalnego i nieformalnego uczenia się młodych użytkowników prawidłowego wyszukiwania, oceniania i efektywnego korzystania z informacji, jak też motywacji do rozwoju tych umiejętności;
- udziału w rozwoju i wdrażaniu technologii, zasobów elektronicznych, których przeznaczeniem jest zapewnienie dostępu młodzieży do wiedzy i informacji.
- tworzenia kompleksowej wizji osiągnięć technologicznych oraz ich wykorzystania dla polepszenia dostępu młodzieży do wiedzy i informacji [21].

Ponadto bibliotekarzom, z uwagi na rozpowszechnienie się sieci społecznościowych i ich popularność wśród nastolatków i młodych ludzi, potrzebna jest wiedza w zakresie Web 2.0. Ta wiedza ułatwia pracę z interaktywną stroną internetową, gdzie młodzi użytkownicy będą mogli otrzymywać informacje o usługach bibliotecznych [8].

Należy dodać, że w strukturze sieciowej kompetencji informacyjnych, jak i w kompetencjach cyfrowych można wyróżnić czynniki motywacyjne (miejsce Internetu w strukturze działalności, odpowiedzialność i wartości, motywacja do rozwoju i doskonalenia umiejętności użytkowych), jak też komponenty emocjonalne (emocje, związane z działalnością w Internecie, emocjonalny stosunek do niego) i odpowiedzialność [16, s. 15]. Są to te czynniki, które decydują o skuteczności praktycznego stosowania pozostałych składników. Korzystanie z nabytej wiedzy i umiejętności oraz sprawność nie doprowadzą do pomyślnego rezultatu bez rozsądnie ułożonego systemu motywacji, wzmocnionego ukształtowanym pozytywnym stosunkiem do Internetu i gotowością do odpowiedzialności za swoje działania w sieci. Profile biblioteczne w serwisach społecznościowych oraz blogi nie będą miały aktywnych użytkowników, jeśli administrator, nawet pod warunkiem genialnych umiejętności technicznych, prowadzi je pod przymusem, jest nastawiony negatywnie, nie rozumie celu ich stworzenia, nie planuje swoich działań dla rozwoju zasobów itp.

Korzystanie z technologii informacyjno-komunikacyjnych na współczesnym etapie rozwoju społeczeństwa ukraińskiego jest koniecznością dla każdego specjalisty bibliotecznego, a od poziomu jego kultury informacyjno-sieciowej zależy nie tylko jakość zasobów bibliotecznych i usług, ale też istnienie specjalistycznych sieci bibliotek dla młodzieży.

Główną grupą odbiorców usług bibliotek publicznych dla młodzieży są przedstawiciele tzw. pokolenia Y (osoby urodzone w latach 1985-2000) i generacji Google (ci, którzy

urodzili się po 1993 r.). Ponieważ ich dorastanie, kształtowanie osobowości i socjalizacja odbywała się w środowisku cyfrowym, łatwo opanowali techniczne podstawy pracy z nowymi technologiami, jednak nie mają krytycznych, analitycznych umiejętności pracy z informacją cyfrową [1]. Właśnie dlatego jest im bardzo trudno w natłoku informacji wyselekcjonować te najbardziej potrzebne. Młodzież podczas wyszukiwania informacji wykazuje niecierpliwość, a także nieuwagę w trakcie selekcji materiałów, przeglądając zazwyczaj tylko pierwszą stronę wyników wyszukiwania. Brytyjscy specjaliści w 2008 r., biorąc pod uwagę wyniki badań niekomercyjnej organizacji Online Computer Library Center, przeprowadzonych na zlecenie Biblioteki Brytyjskiej, wezwali uczelnie i biblioteki do zaangażowania się w rozwiązanie tych problemów i prezentowania użytkownikom odpowiednich zasobów oraz przyczyniania się do rozwoju technologii informacyjno-sieciowej oraz kompetencji medialnych.

Wyniki ogólnoukraińskiego badania, przeprowadzonego w 2009 r. przez Państwową Bibliotekę Ukrainy dla młodzieży przy wsparciu obwodowych bibliotek publicznych dla nastolatków i młodzieży wskazują, że bibliotekarze ukraińscy nie pozostają obojętni wobec problemów kształtowania kultury informacyjno-sieciowej. Na pytanie: *Czy popularyzuje Pañ/i kulturę komunikacji w Internecie?* 73% ankietowanych bibliotekarzy podało odpowiedź twierdzącą. Odpowiedź specjalistów potwierdzają ci, których oni obsługują (grupa młodych ludzi, którzy korzystają z usług Biblioteki Państwowej Ukrainy dla młodzieży i wojewódzkich bibliotek dla młodzieży wynosiła 1715 badanych osób). I tak 34,4% respondentów wskazało, że specjaliści biblioteczni instruowali ich z zakresu etyki sieciowej i bezpieczeństwa w sieci, 28,9% badanych potwierdziło, że udostępniano im informacje dotyczące efektywnego korzystania z poczty elektronicznej, zaś 16,1% respondentów uczestniczyło w konsultacjach w sprawie problemów związanych z zachowaniem anonimowości i prywatności w Internecie [10]. To tylko niektóre z pytań, które są ważne w procesie oceny kształtowania określonych umiejętności sieciowych. Dogłębne zbadanie problemu edukacji informacyjnej młodzieży ukraińskiej wymaga jednak głębszych analiz.

Informacyjno-sieciowe kompetencje młodzieży to kompleks wiedzy (podstawowej z informatyki i techniki obliczeniowej, podstaw pracy w Internecie, etyki sieciowej i bezpieczeństwa), zdolności krytycznego myślenia (gotowość do podejmowania decyzji, do efektywnej komunikacji, znajomości sieci i mediów), umiejętności (analizowania i oceny informacji sieciowej, cytowania i tworzenia własnych zasobów, etc.), które pozwalają młodzieży skutecznie wykorzystać technologie informacyjne i komunikacyjne w codziennych działaniach oraz zwiększają motywację do podnoszenia swojej sieciowej kultury informacyjnej.

Jakość elektronicznych usług bibliotecznych, a zwłaszcza jakość procesów związanych z udzielaniem przez bibliotekarzy informacji przy pomocy narzędzi elektronicznych, zależy nie tylko od kultury informacyjnej specjalistów bibliotecznych i jakości serwisów, ale i od poziomu kultury informacyjno-sieciowej użytkowników. W zaistniałej sytuacji biblioteka może i powinna wykorzystać te kierunki swojej działalności, których znaczenie będzie rosło właśnie w środowisku cyfrowym [17]. Dlatego tworzenie kultury sieciowej jest jedną z najważniejszych funkcji bibliotek obsługujących młodzież na Ukrainie.

W celu kształtowania sieciowej kultury informacyjnej młodzieży bibliotekarze mogą sięgać do tradycyjnych form informacyjnej obsługi bibliotecznej, jak i form innowacyjnych, które przewidują wykorzystanie nowych technologii informacyjnych i komunikacyjnych.

Wśród tradycyjnych form i metod działalności informacyjnej, które mogą przyczynić się do kształtowania sieciowych kompetencji informacyjnych młodzieży można zaliczyć:

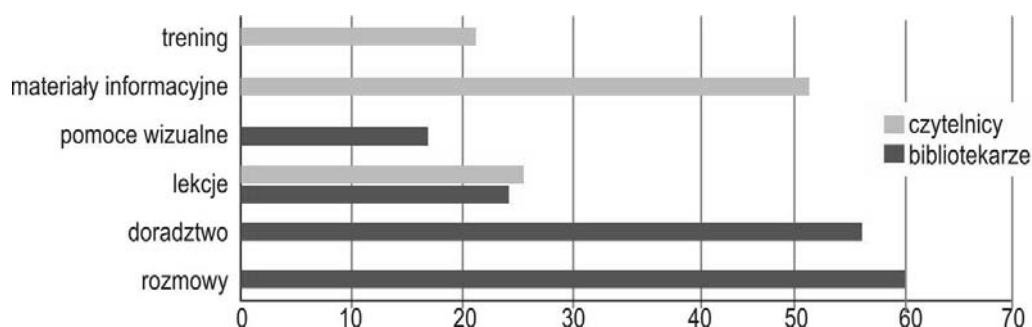
- formy indywidualne: rozmowy-doradztwo (podczas zapisywania się do czytelni internetowych i podczas pracy z zawartością stron); rozmowy-rekomendacje (promowanie zasobów Internetu charakteryzujących się wysoką jakością danych, nauka, rekreacja);
- formy masowe: lekcje, wykłady, burze mózgów, warsztaty, dyskusje, konferencje itp.;
- materiały drukowane: podręczniki biblioteczne, foldery informacyjne, broszury itp.;
- materiały wizualne: plakaty, flyery, ulotki, półki informacyjne, wyłożenia, instalacje z aktywnym wykorzystaniem przestrzeni biblioteki itp.

Biorąc pod uwagę, że młodzież aktywnie korzysta z Internetu, skutecznym sposobem rozpowszechniania wiedzy mogą być społeczne zasoby i usługi w ramach sieci. Specjaliści biblioteczni powinni zatem obsługiwać treść stron i moderować dyskusje tematyczne wśród grup młodzieży w sieciach społecznościowych, prowadzić na oficjalnej stronie rubryki poświęcone kształtowaniu sieciowych kompetencji informacyjnych, tworzyć tematyczne kanały szkolnego wideo, umieszczać prezentacje online w serwisie SlideShare, prowadzić seminaria itp.

Podczas projektowania struktury i rozbudowywania elektronicznych zasobów biblioteki warto pilnować, aby były one zorganizowane z uwzględnieniem norm etyki sieciowej, co przejawia się zwłaszcza w jakości warstwy informacyjnej zasobu, ale także w wygodnej nawigacji i przyjaznym zaprojektowaniu stron internetowych.

Jeżeli chodzi o efektywność oraz przyczynianie się do rozwoju kultury informacyjno-sieciowej wybranych form i metod pracy bibliotecznej, to zdanie na ten temat bibliotekarzy i młodzieży różni się (rys. 2). Zgodnie z wynikami już wspomnianych ogólnoukraińskich badań socjologicznych, przeprowadzonych przez Państwową Bibliotekę Ukrainy dla Młodzieży, bibliotekarze obwodowych bibliotek publicznych dla młodzieży za skuteczne uważają formy pracy bieżącej, przyczyniające do kształtowania wśród młodzieży kompetencji informacyjnych w sieci, wśród których to form wymienili: rozmowy (59,8% respondentów) i doradztwo (56,2%). Na skuteczność lekcji instruktażowych wskazało 25,4% respondentów, lecz wydajność wizualnych środków upowszechniania wiedzy zauważyło tylko 17,2% specjalistów bibliotecznych. Młodzież, która brała udział w badaniu, swój poziom kultury informacyjno-sieciowej pragnie podnieść przy pomocy różnorodnych bibliotecznych materiałów informacyjnych, które można zabrać ze sobą do dalszego samodzielnego studiowania. Taką opinię wyraża 52,1% respondentów [10, s. 43]. Można przypuszczać, że właśnie takie źródło informacji młodzież wybiera najchętniej w związku z ograniczoną ilością wolnego czasu. Tradycyjną lekcję gotowych wysłuchać jest 26,1% respondentów, zaś interaktywną formę nauczania (szkolenia) woli 20,7% badanych [10, s. 43-44].

Rysunek 2. Efektywne narzędzia do tworzenia kultury informacyjno-sieciowej w młodym środowisku

Źródło: opracowanie na podstawie wyników ogólnoukraińskiego badania socjologicznego Państwowej Biblioteki Ukrainy dla młodzieży *Komunikacja elektroniczna i netykieta: stosunek bibliotekarzy i czytelników*.

Do wysokiej jakości formy kształcenia, której skuteczność, dzięki możliwości nabywania w krótkim czasie wiedzy i umiejętności, podkreślają specjaliści instytucji edukacyjnych, należy szkolenie internetowe, które jest określonym rodzajem aktywnego uczenia się. Jak wiadomo, proces szkolenia w aktywnej formie, stymuluje samodzielność, aktywność i rozwija myślenie twórcze. W końcu XX w. technologie interaktywne zostały rozpowszechnione w teorii i praktyce szkoły amerykańskiej, gdzie są wykorzystywane w nauczaniu różnych przedmiotów. Badania przeprowadzone przez Narodowe Centrum Treningowe (USA, stan Maryland) w latach osiemdziesiątych wykazały, że szkolenia online pozwalają znacznie zwiększyć skuteczność przyswajania materiału, ponieważ wpływa to nie tylko na świadomość ucznia, ale i na jego uczucia i wolę (działania, praktykę). Wyniki tych badań wyrażone zostały w schemacie, który otrzymał nazwę *Piramidy uczenia się*. Na piramidzie widać, że najgorsze wyniki można osiągnąć w warunkach pasywnego nauczania się (wykład – 5%, czytanie – 10%), a najlepsze – interaktywnego (grupy dyskusyjne – 50%, praktyka poprzez działanie – 75%, inne szkolenia lub natychmiastowe zastosowanie nabytej wiedzy – 90%) [15]. Odmianą interaktywnego szkolenia są treningi. Właśnie tę formę skutecznego upowszechniania wiedzy, nabycia umiejętności i kształtowania sprawności przystosowali i używają do promocji netykiety (jako podstawy do kształtowania kultury informacyjno-sieciowej) specjaliści z Biblioteki Państwowej Ukrainy dla młodzieży. Podczas warsztatów młodzież analizuje 6 logicznie powiązanych ze sobą treściowo tematów:

1. „Zapoznaj się z etykietą: pojęcie netykiety, podstawowe kategorie i przepisy, naruszenie”.
2. „Etykieta e-maili”.
3. „Netykieta 2.0”.
4. „Cytowanie zasobów elektronicznych”.
5. „Bezpieczeństwo w Internecie”.
6. „Mobilna netykieta” (zob. tab. 2).

Do najważniejszych celów kursów należą:

- rozpatrzenie pojęcia etyki w kontekście Internetu, akcentowanie uwagi nastolatków i młodzieży na zalety elektronicznego porozumiewania się z zachowaniem przepisów bezpieczeństwa i etyki;

- zapoznanie się młodzieży z podstawowymi kategoriami i postanowieniami netykiety;
- nauczenie młodzieży rozróżniania różnych zaburzeń netykiety;
- kształcenie praktycznych umiejętności bezpiecznego korzystania z zasobów Internetu;
- posiadanie wiedzy i umiejętności poprawnego cytowania zasobów elektronicznych;
- zainteresowanie i przyciągnięcie młodzieży do aktywnego korzystania i publikowania w sieci zgodnie z zasadami netykiety;
- przygotowanie młodzieży do korzystania z nabytej wiedzy podczas komunikacji elektronicznej w celu zaspokojenia potrzeb edukacyjnych, zawodowych i osobistych.

Tabela 2. Plan tematyczny kursu nt. podstaw kultury informacyjno-sieciowej

Nr	Temat	Liczba godzin			
		Razem	Trening	Lekcja	Praca samodzielna
1.	„Zapoznaj się z netykietą. Pojęcie netykiety. Podstawowe kategorie i postanowienia netykiety. Naruszenie etykiety”	6	2		4
2.	„Etykieta e-maili”	3		1	2
3.	„Netykieta 2.0”	6	2		4
4.	„Cytowanie zasobów elektronicznych”	3		1	2
5.	„Bezpieczeństwo w Internecie”	6	2		4
6.	„Mobilna netykieta”	6	2		4
	Razem	30	8	2	20

Źródło: Eksperymentalny program centrum treningowego Państwowej Biblioteki Ukrainy dla młodzieży w ramach realizacji projektu *Edukacyjno-innowacyjne biblioteki*.

Podsumowując, na podstawie wyników badań, można wyciągnąć następujące wnioski:

- problem kształtowania kultury informacyjno-sieciowej, zwłaszcza w środowisku młodych ludzi, jest mało zbadany i wymaga dalszego opracowania na poziomach teoretycznym i metodycznym;
- uwzględniając odpowiedni poziom wiedzy technicznej i umiejętności wykorzystania technologii informacyjnych i komunikacyjnych przez młodzież, ważnymi w procesie kształtowania kultury informacyjno-sieciowej w środowisku młodzieży są etyczne, psychologiczne i prawne aspekty współpracy z tymi systemami;
- wykorzystanie narzędzi informacyjno-komunikacyjnych oraz nowych technologii na obecnym etapie rozwoju społeczeństwa ukraińskiego jest koniecznością dla każdego specjalisty bibliotecznego, a od poziomu jego kultury informacyjno-sieciowej zależy nie tylko jakość zasobów bibliotecznych i usług, lecz istnienie sieci specjalistycznych bibliotek dla młodzieży;
- umiejętności personelu bibliotecznego, stanowiące podstawę kompetencji informacyjno-sieciowych powinny być elastyczne i utrzymywać się w ciągu całej kariery

zawodowej. Wymóg ten jest spowodowany ciągłymi zmianami współczesnego środowiska informacyjnego. Utrzymywanie wysokiego poziomu tej ważnej kompetencji jest niezbędne dla jakości świadczenia usług bibliotecznych dla młodzieży;

- ponieważ na jakość procesów biblioteczno-informacyjnych wpływa poziom kultury informacyjno-sieciowej nie tylko bibliotekarzy, wśród priorytetowych zadań sieci bibliotek dla młodzieży jest przyczynienie się do kształtowania kultury informacyjno-sieciowej w środowisku młodzieży;
- do upowszechniania wiedzy, umiejętności i zdolności specjaliści biblioteczni powinni stosować, obok tradycyjnych form bibliotecznych, również formy innowacyjne, które przewidują wykorzystanie technologii informacyjnych i komunikacyjnych;
- określenie kryteriów skuteczności narzędzi bibliotecznych, mających na celu tworzenie informacyjnej kultury sieciowej w dziecięcym i młodzieżowym środowisku, wymaga dalszych badań.

Bibliografia

1. „Google Generation” is a myth says research. In *Jisc* [Dokument elektroniczny]. 16 January 2008. Tryb dostępu: <http://www.jisc.ac.uk/news/google-generation-is-a-myth-says-new-research-16-jan-2008>. Stan z dnia 22.03.2014.
2. ANTOHČENKO M. O. *Informacyjna kul'tura ak skladova zagal'nolids'koï kul'turi* [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: http://www.ii.npu.edu.ua/files/Zbirnik_KOSN/2/25.pdf. Stan z dnia 22.03.2014.
3. BERDNIK Katarzyna A. Setevaâ kul'tura kak ob'ekt sociologičeskogo analiza. *SOCIOIIPOTIP: The interdisciplinary collection of scientific works on sociology and social work*. 2011, nr 1, s. 51-55. ISSN 2218-2470.
4. CYMBAL Evgenij A. *Specifika informacionnoj i setевой kul'tury v informacionnom obšestve (kommunikativnyj aspekt)* [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: www.t21.rgups.ru/archive/doc2010/10/21.doc. Stan z dnia 22.03.2014.
5. FEDOROV Aleksandr V. *Slovar' terminov po mediaobrazovaniiu, mediapedagogike, mediagramotnosti, mediakompetentnosti* [Dokument elektroniczny]. Taganrog, 2010. Tryb dostępu: http://www.evartist.narod.ru/text23/0013.htm#3_13. Stan z dnia 22.03.2014.
6. GENDINA Natał'â I. [et al.]. *Formirovanie informacionnoj kul'tury ličnosti v bibliotekah i obrazovatel'nyh učreždeniâh: učeb.-metod.* Moskwa: Posobie, 2002.
7. GORODENKO Lesâ. Filosoŕs'ko-kul'turni osoblivosti mereževoi komunikacii. *Žurnalistika: naukovij zbïrnik*. 2012, Vip. 11, s. 37-44.
8. HAMADA Dalia, STAVRIDI Sylvia. *Required skills for children and youth librarians in the digital age* [Dokument elektroniczny]. 30 May 2013. Tryb dostępu: <http://library.ifla.org/70/1/105-hamada-en.pdf>. Stan z dnia 22.03.2014.
9. KOLOMIÛC' A. M. *Rozvitok informacijno-mereževoi kul'turi včitelâ počatkovih klasiv* [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/1353>. Stan z dnia 22.03.2014.
10. KULYK Evgeniâ, BARTOSZ Olga (oprac.) *Kul'tura virtual'nogo spilkuvannâ: metod.-bibliogr. Materiali* [Dokument wewnętrzny]. Kiïv, 2010.
11. LEE Alice [et al.]. *Conceptual Relationship of Information Literacy and Media Literacy in Knowledge Societies*. Paris: UNESCO, 2013.
12. MEDVEDEVA Evgeniâ A. *Osnovy informacionnoj kul'tury: programma kursa dlâ vuzov. SOCIS*. 1994, nr 11, s. 59-65. ISSN 0132-1625.

13. MOSSBERGER Karen, TOLBERT Caroline J., McNEAL Ramona S. *Digital Citizenship: The Internet, Society, and Participation*. Cambridge, Massachusetts, London: MIT Press, 2008. ISBN 978-0-262-13485-9; 978-0-262-63353-6.
14. PLASIČUK V. P. O vzaimosvâzi informacionno-kul'turnoj i innovacionnoj politiki regiona. *Innovacii*. 2000, nr 9-10, s. 85-90. ISSN 2071-3010.
15. POMETUN Olena, PIROŽENKO L. V. Sučasnij urok. Interaktivni tehnologii navčannâ. Kiiiv: A.S.K., 2004. ISBN 966-8291-48-4.
16. SOLDATOVA Galina. U. [et al.]. *Cifrovaâ kompetentnost' podrostopkov i roditelej. Rezul'taty vserossijskogo issledovaniâ*. Moskva: Fond Razvitiâ Internet, 2013. ISBN 978-5-9904706-1-3.
17. STEPANOV Vadim K. *Biblioteka v sisteme cifrovih kommunikacij: strategiâ vyživaniâ* [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: <http://www.gosbook.ru/sites/default/files/documents/2012/07/04/144.pdf>. Stan z dnia 22.03.2014.
18. TURČIN Vladimir A. *Informacionno-setevaâ kul'tura v professionalizacii sovremiennyh bibliotečnyh specialistov*. Krasnodar, 2002.
19. Ukraïns'ka molod' ne uâvlâe žittâ bez Internetu. In *Osvita.ua* [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: <http://osvita.ua/school/news/35577>. Stan z dnia 22.03.2014.
20. VINARIK Leonid S., VASIL'EVA Natal'â F. *Informacionnaâ kul'tura v sovremennom obsestve* [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum%20/Mre/2009_2/1.2.3.pdf. Stan z dnia 22.03.2014.
21. YALSA. *YALSA's Competencies for Librarians Serving Youth: Young Adults Deserve the Best* [Dokument elektroniczny]. January 2010. Tryb dostępu: http://www.ala.org/yalsa/sites/ala.org.yalsa/files/content/guidelines/yadeservethebest_201.pdf. Stan z dnia 22.03.2014.